

nak w żadnym stopniu wartości pracy, która cenna jest już ze względu na swój pionierski charakter.

Torując drogę kaznodziejstwu narracyjnemu w Polsce Przyczyna podkreśla, że kaznodziejstwo takie oddziałuje na słuchacza holistycznie, jest łatwe w odbiorze, respektuje wolność człowieka jednocześnie definiując jego tożsamość i miejsce w drodze do Boga (por. s. 238–239). Publikacja jest tym cenniejsza, że pojawia się na rynku księgarskim w momencie, w któ-

rym szczególnie aktualna jest potrzeba czy wręcz konieczność znalezienia takiego sposobu przepowiadania słowa Bożego, który znacznie łatwiej niż klasyczny trafiłby do mentalności współczesnego człowieka. Wymienione cechy kaznodziejstwa narracyjnego sprawiają tym samym, że „może ono odegrać ważną rolę w dziele nowej ewangelizacji [...] na początku trzeciego tysiąclecia” (s. 239).

Elżbieta Kucharska (Wrocław)

Błogosławione, choć trudne czasy.
Siedemdziesięciopięciolecie Kościoła Częstochowskiego,
praca zbiorowa, red. Jan Kowalski, Częstochowa 2000, ss. 432.

Na siedemdziesięciopięciolecie diecezji, a od roku 1992 archidiecezji częstochowskiej Komitet w składzie ks. Marian Duda, ks. Zenon Janyszek, ks. Jan Kowalski, ks. bp Jan Wątroba, ks. Jan Związek, kierowany przez ks. Jana Kowalskiego, wydał książkę pamiątkową, zatytułowaną *Błogosławione, choć trudne czasy. Siedemdziesięciopięciolecie*

Kościola Częstochowskiego. Stanowi ona próbę podsumowania dorobku Kościoła Częstochowskiego w latach 1925–2000. Dokonało jej dwudziestu dwu autorów w trzydziestu dwu artykułach. Przedmowę do książki napisał ksiądz arcybiskup Stanisław Nowak, metropolita częstochowski. Zaś wstęp i posłowie ks. Jan Kowalski. Zawiera ona

także trzydzieści sześć fotografii, w przeważającej części barwnych, obrazujących historię archidiecezji.

Książka *Błogosławione, choć trudne czasy* ma osiem działów. Otwiera je dział „Z historii diecezji częstochowskiej” W osobnym dziale przedstawione zostały „Struktury administracyjne diecezji częstochowskiej” Czytelnika „Polonia Sacra” zainteresuje zapewne dział poświęcony „Ośrodkom naukowym diecezji częstochowskiej”, a także dział „Duszpasterstwo w diecezji częstochowskiej” Całość dopełniają działy „Budownictwo sakralne w diecezji”, „Szczególne wydarzenia” oraz, „Środki społecznego komunikowania w diecezji częstochowskiej”

Z przeszłości diecezji częstochowskiej na uwagę zasługuje artykuł ks. Mariana Mikołajczyka dotyczący sytuacji diecezji w Polsce pojałtańskiej. Autor położył szczególny nacisk na martyrologię księży, która ujawniła się nie tylko w skazaniach na śmierć i długoletnie więzienie, ale w trudnościach związanych z erekcją parafii i budową nowych kościołów, z duszpasterstwem, a zwłaszcza z katechizacją. Trzeba dodać, że M. Mikołajczyk jest autorem książki *Władza Ludowa a Diecezja Częstochow-*

ska, Częstochowa 2000 i należy do nielicznych w kraju osób podsumowujących te ciemne lata historii Kościoła w Polsce po drugiej wojnie światowej.

Dopełnieniem refleksji M. Mikołajczyka jest niewątpliwie artykuł ks. Józefa Słomiana, proboszcza i budowniczego kościoła św. Wojciecha, biskupa i męczennika w Częstochowie (Tysiąclecie). Trudności, jakie napotykał i jakie opisał, są odbiciem trudności, jakie na tym polu mieli biskupi, pragnący erygować nowe parafie i proboszczowie budujący kościoły.

Każdy z dotychczasowych czterech biskupów częstochowskich (bp Teodor Kubina, bp Zdzisław Goliński, bp Stefan Bareła i abp Stanisław Nowak) miał swoją, ciekawą, historię, „przykrojoną” do czasów, w jakich mu pasterzować przypadło. Przybliżył je ks. Jan Kowalski w artykule „Biskupi częstochowscy i ich wizja pastoralna” Tenże sam Autor pokusił się na ukazanie „Charakterystycznych rysów Częstochowskiego Wyższego Seminarium Duchownego” Przez prawie trzydzieści lat było ono ściśle związane z Wydziałem Teologicznym UJ w Krakowie. Powołujący go do życia pierwszy biskup częstochowski Teodor Kubina

uważał bowiem, że „Diecezjalne Seminarium Duchowne, choćby najlepiej zorganizowane nie może prowadzić kleryka, przyszłego księdza, na takie wyżyny wiedzy, nie może otworzyć przed nim takich szerokich przestrzeni prawdy, jak ta prastara, wysoko postawiona uczelnia, ten słynny przybytek nauki”, tzn. Uniwersytet Jagielloński z jego wydziałem Teologicznym. Po dwudziestu latach (1954–1975), kiedy to wydział teologiczny został zlikwidowany przez władze PRL, po powstaniu Papieskiego Wydziału Teologicznego, na nowo, dzięki umowie o współpracy między PAT i Seminarium, praktycznie rzecz biorąc, realizuje się idea pierwszego biskupa częstochowskiego.

Jan Kowalski dał także „panoramę” księży – samodzielnych przewodników nauki, w liczbie kilkunastu, którzy służą ośrodkom teologicznym w Polsce (Kraków, Lublin, Warszawa, Wrocław, Opole). Świadczy to o dynamizmie naukowym księży częstochowskich (por. Współpraca duchowieństwa diecezji częstochowskiej z innymi uczelniami katolickimi).

Znana jest w Polsce akcja wydawnicza diecezji, a to poprzez tygodnik „Niedziela”, wychodzący

z przerwami od roku 1926, oraz poprzez Częstochowskie Wydawnictwo Diecezjalne. Przegląd historyczny „Niedzieli” ukazał ks. Ireneusz Skubiś, zaś Częstochowskiego Wydawnictwa Diecezjalnego ks. Jerzy Kuliberda.

Nie można nie wspomnieć o kilku artykułach ks. Jana Związka, m.in. ukazującego „integracyjną rolę Kościoła katolickiego na ziemi częstochowskiej” czy sytuację diecezji w czasie okupacji hitlerowskiej (1939–1945).

Posłowie Księgi pamiątkowej pyta o przyszłość archidiecezji. Pokłada ona nadzieje w Chrystusie, bo „Jego są czasy” Ale oparte także na dorobku przeszłości. Przeszłe i teraźniejsze pokolenia pozostawiają ją bogatą w sieć parafialną i w miejsca kultu Bożego.... Nie brak jej ani kapłanów, ani kapłańskich powołań, ani jak dotąd dobrych chęci i współpracy laikatu”

Księga pamiątkowa jest dziełem naukowym. Oparta jest na źródłach archiwalnych oraz na wspomnieniach kapłanów, którzy, jeśli tak można powiedzieć, żyli, rośli i pracowali wraz z diecezją. Tak trzeba pisać o księżach: M. Wojtasiku, S. Mizerze, J. Kowalskim, czy J. Związku. Ks. J. Kowalski jest żywą historią pięćdziesięciolecia

działalności Seminarium, a także diecezji i jej powiązań z ośrodkami naukowymi. Artykuły pisane są zgodnie z wymaganiami metody prac naukowych. Są pozytywnym wykładem dokonań w diecezji w ciągu jej siedemdziesięciu pięciu lat egzystencji. Z tej racji książka powinna znaleźć się przynajmniej w

bibliotekach krakowskich, i nie tylko, instytucji naukowych. Trzeba żywić nadzieję, że wzbudzi ona zainteresowanie osób zajmujących się historią Kościołów partykularnych. Rozprawdza ją Częstochowska Kuria Metropolitarna (42-200 Częstochowa, Aleja NMP 54).

ks. Jan Orzeszyna

Johann Baptist Metz, *Teologia polityczna*
(Zum Begriff der neuen politischen Theologie),
 przekł. A. Mosurek, Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy,
 Kraków 2000, ss. 337.

Pionierska na gruncie polskiego rynku wydawniczego pozycja jest zbiorem najcelniejszych esejów znanego katolickiego teologa i profesora, ucznia wybitnego Karla Rahnera. Jan Baptysta Metz odchodzi jednak od metody swego mistrza, poddaje krytyce tendencję współczesnej teologii do sprowadzania wiary chrześcijańskiej do sfery prywatności, budując specyficzną tzw. teologię polityczną. Odwołuje się, jak Moltmann, do zapowiedzi Królestwa eschatologicznego, podkreślając prawdę, iż prze-

kaz chrześcijański jest swego rodzaju orędziem publicznym, zwraca się do wspólnoty jako takiej. Obietnice wolności, pokoju, pojednania i sprawiedliwości nie dotyczą tylko prywatnej postawy religijnej człowieka, lecz implikują wezwanie do odpowiedzialności społecznej i politycznej, do zaangażowania na rzecz budowania przyszłości. Metz kategorycznie sprzeciwia się prywatyzacji eschatologicznej treści Objawienia, która – jak podkreśla – zmusza ciągle na nowo do przejęcia społecznej od-